

Sygn. akt IV U 756/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2013 roku

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Alicja Kowalska-Kulik

Protokolant: sekr. sąd. Ewa Rusnarczyk

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2013 roku w Nowym Sączu

na rozprawie

odwołania małoletniej A. K. działającej przez przedstawiciela ustawowego K. L.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 10 kwietnia 2013 roku znak: (...)

w sprawie małoletniej A. K. działającej przez przedstawiciela ustawowego K. L.

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowej w N.

o ustalenie daty początkowej przyznania renty rodzinnej

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje małoletniej A. K. rentę rodzinną od dnia 31 sierpnia 2012 roku.

Sygn. akt IV U 756/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 17 września 2013 roku

Decyzją z dnia 10 kwietnia 2013 roku, znak: (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008r., nr 50, poz. 291 ze zm.), przyznał małoletniej A. K. rentę rodzinną od 1 marca 2013 roku do 31 grudnia 2025 roku rentę rodzinną.

Od powyższej decyzji odwołała się przedstawicielka ustawowa małoletniej K. L., wnosząc o przyznanie renty rodzinnej A. K. po zmarłej matce od daty jej śmierci, tj. od dnia 31 sierpnia 2012 roku. W uzasadnieniu wskazała, że wniosek o rentę rodzinną złożyła niezwłocznie po ustanowieniu jej przez Sąd opiekunem prawnym małoletniej; nie było zaś uprawnionej osoby, która wcześniej taki wniosek mogła złożyć.

W odpowiedzi na odwołanie Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowa w N. wniosła o jego oddalenie, z uwagi na to, że świadczenie wypłaca się od dnia powstania prawa do świadczenia, nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Wniosek został złożony w dniu 18 marca 2013 roku, wobec tego renta rodzinna została przyznana od dnia 1 marca 2013 roku.

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie był w całości bezsporny i przedstawiał się następująco:

Małoletnia A. K. ur. (...) jest jedyną osobą uprawnioną do renty rodzinnej po zmarłej w dniu 31 sierpnia 2012 roku matce M. K.. Ojciec małoletniej nie jest znany. Postanowieniem z dnia 25 lutego 2013 roku, sygn. akt III Nsm 206/12, Sąd Rejonowy w Zakopanem ustanowił dla małoletniej A. K. opiekę prawną, a funkcję opiekuna prawnego powierzył K. L. oraz M. L..

Wniosek o przyznanie renty rodzinnej został złożony w dniu 18 marca 2013 roku przez opiekuna małoletniej A. K. - K. L..

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania było ustalenie daty początkowej przyznania renty rodzinnej.

Zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) w zw. z art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008r., nr 50, poz. 291 ze zm.), świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem art. 129 ust. 2; ten zaś z kolei przewiduje, że w razie zgłoszenia wniosku o rentę rodzinną w miesiącu przypadającym bezpośrednio po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego, emeryta lub rencisty, rentę rodzinną wypłaca się od dnia śmierci, nie wcześniej jednak niż od dnia spełnienia warunków do renty przez uprawnionych członków rodziny. Powyższy przepis uzależnia początkową datę wypłaty świadczenia od daty złożenia wniosku o to świadczenie. Stąd samo spełnienie przesłanek warunkujących prawo do świadczenia nie stanowi podstawy do wypłaty świadczenia.

Wykładnia gramatyczna, na której oparł się organ rentowy, powołując przepis art. 129 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jest podstawowym rodzajem wykładni. Nie wyklucza to jednak sięgnięcia do innych metod wykładni, zwłaszcza gdy wnioski wynikające z wykładni językowej są nieracjonalne lub niesprawiedliwe dla uprawnionych, a przez to niezgodne z rzeczywistymi intencjami ustawodawcy. Generalna zasada, wyprowadzona z dosłownego brzmienia art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, że wypłatę świadczenia uruchamia dopiero wniosek o to świadczenie - bez możliwości wypłacenia świadczenia za okres wsteczny - powinna podlegać modyfikacji w sytuacjach uzasadniających tę modyfikację i przy zastosowaniu także innych reguł interpretacyjnych. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 5 października 2006 roku, sygn. akt I UK 117/06, LEX nr 326491, stwierdzając, że przy dokonywaniu wykładni tego przepisu należy mieć w szczególności na uwadze cel renty rodzinnej, który zmierza do zapewnienia środków utrzymania uprawnionym. Świadczenie to jest związane z ryzykiem śmierci osoby, która łożyła na utrzymanie osób uprawnionych do renty rodzinnej. Pozbawienie prawa do tego świadczenia (jego wypłaty) na skutek obiektywnych okoliczności, na które uprawniony nie ma i nie może mieć wpływu - mimo wystąpienia tego ryzyka - sprzeciwia się założonemu przez ustawodawcę celowi przedmiotowej regulacji. Dodatkowo wskazać należy na treść art. 129 ust. 2 cyt. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku, zgodnie z którym w razie zgłoszenia wniosku o rentę rodzinną w miesiącu przypadającym bezpośrednio po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć ubezpieczonego, emeryta lub rencisty, rentę rodzinną wypłaca się od dnia śmierci, nie wcześniej jednak niż od dnia spełnienia warunków do renty przez uprawnionych członków rodziny. Przepis ten potwierdza wagę, jaką ustawodawca przykładła do celu, jakim ma służyć renta rodzinna (celem tym jest zapewnienie środków utrzymania uprawnionym) już od dnia śmierci ubezpieczonego, emeryta lub rencisty. Prawna możliwość skutecznego wystąpienia do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie renty rodzinnej na rzecz małoletniej odwołującej przez wnioskodawczynię K. L. jako jej przedstawicielkę ustawową pojawiła się dopiero w chwili ustanowienia jej przez sąd opiekuńczy opiekunem prawnym. Jednak skutki śmierci matki małoletniej uprawnionej do renty powinny być oceniane na dzień jej śmierci.

Wszystkie przesłanki prawa do renty ziściły się w dniu śmierci matki małoletniej A. K. a w ciągu następnych kilku miesięcy istniały przeszkody do złożenia wniosku o rentę rodzinną, albowiem w związku z okolicznością, iż

ojciec małoletniej odwołującej nie jest znany, nie było żadnej osoby uprawnionej do złożenia wniosku o rentę; nie ustanowiono też opiekuna prawnego do reprezentowania interesów małoletniej A. K.. Dopiero postanowieniem z dnia 25 lutego 2013 roku, sygn. akt III Nsm 206/12 Sąd Rejonowy w Zakopanem ustanowił dla małoletniej A. K. opiekę prawną, a funkcję opiekuna prawnego powierzył K. L. oraz M. L..

Badając cel, jaki przyświecał ustawodawcy przy formułowaniu zasady, że świadczenia wypłaca się od miesiąca, w którym zgłoszony został wniosek o świadczenie (art. 129 ust. 1 in fine oraz ust. 2 ustawy), należy stwierdzić, że decydującą rolę przypisano woli uprawnionego, który - mimo spełnienia przesłanek do otrzymania prawa do świadczenia - nie musi z tego prawa korzystać od chwili spełnienia przesłanek do otrzymania świadczenia. Konsekwencją autonomii woli uprawnionego jest to, że chwila wyrażenia przez niego na zewnątrz (w stosunku do organu rentowego) zamiaru pobierania świadczenia determinuje powstanie obowiązku jego wypłaty. W odniesieniu do sytuacji małoletnich uprawnionych, którzy nie mając zdolności do czynności prawnych nie mogą samodzielnie realizować swoich uprawnień przez ujawnienie na zewnątrz woli otrzymania świadczenia, argumenty celowościowe, które przemawiają za podjęciem wypłaty świadczeń dopiero od miesiąca zgłoszenia wniosku, nie znajdują nawet odpowiedniego zastosowania. Przyczyną regulacji prawnej, zgodnie z którą świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, jest też niewątpliwie podkreślenie znaczenia starannego działania uprawnionego (odpowiedniej dbałości o swoje sprawy). Ze względu na tę przyczynę ustawodawca nie przewidział możliwości wyrównywania wstecz świadczenia osobom, które wystąpiły z wnioskiem o świadczenie później niż nabyły do niego prawo, a zwłoka spowodowana została brakiem staranności w prowadzeniu własnych spraw. W przypadku małoletnich uprawnionych do renty rodzinnej, którym nie można przypisać braku należytej dbałości o swoje sprawy - skoro podejmowanie odpowiednich działań prawnych jest obowiązkiem ich przedstawicieli ustawowych (rodziców lub opiekunów prawnych) - także przywołana ratio legis regulacji wynikającej z art. 129 ust. 1 i 2 ustawy powinna ustąpić przed zasadą, że świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń. W rozpoznawanej sprawie o dacie zgłoszenia wniosku o rentę rodzinną zdecydowała nie wola uprawnionych ani też ich niestaranność, lecz obiektywnie istniejące okoliczności, na które sama uprawniona do świadczenia A. K. nie miała żadnego wpływu.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd na zasadzie art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał małoletniej A. K. rentę rodzinną od dnia 31 sierpnia 2012 roku.